

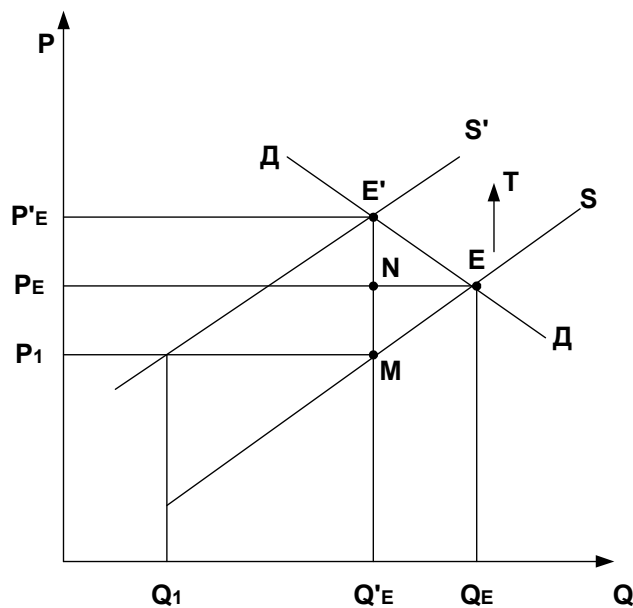
Міністерство освіти і науки України

Харківська національна академія міського господарства

Тимофієва С.Б.

**ПРОГРАМА І РОБОЧА ПРОГРАММА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
„ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ”**

**для студентів 3 курсу денної форми навчання
напрямок підготовки –0921 (6.060101) „Будівництво”
спеціальність 6.092100 „Теплогазопостачання і вентиляція”**

Харків – ХНАМГ – 2009

Програма і робоча програма навчальної дисципліни „Економічна теорія ”
для студентів 3 курсу денної форми навчання напрям підготовки – 0921
(6.060101) „Будівництво “ спеціальність 6.092100 „Теплогазопостачання і
вентиляція “ / Укл.: С.Б.Тимофієва С.Б.– Харків: ХНАМГ, 2009 – 35 с.

Укладач : С.Б.Тимофієва

Програма побудована за вимогами кредитно-модульної системи організації
навчального процесу.

Рецензент: доцент, кандидат економічних наук Островський І.А.

Затверджено на засіданні кафедри економічної теорії, протокол № 8
від 5 травня 2009

Зміст

	Стор.
Вступ	4
1. Програма навчальної дисципліни	6
1.1. Мета, предмет та місце дисципліни	6
1.2. Інформаційний обсяг (зміст) дисципліни	6
1.3. Освітньо-кваліфікаційні вимоги	10
1.4. Рекомендована основна навчальна література	11
1.5. Анотації програми навчальної дисципліни	11
2. Робоча програма навчальної дисципліни	13
2.1. Структура навчальної дисципліни	13
2.2. Тематичний план навчальної дисципліни	14
2.3. Розподіл часу за напрямами, видами і формами навчальної роботи, модулями і змістовими модулями.	22
2.4. Розподіл часу самостійної роботи	25
2.5. Засоби контролю та структура залікового кредиту	27
2.6. Порядок та критерії оцінювання знань, умінь і навичок студентів	27
2.7. Інформаційно – методичне забезпечення	30
2.8. Додатки	31

Вступ

Економічна теорія є нормативною дисципліною навчального плану, яка забезпечує економічну підготовку бакалаврів спеціальності „Теплогазопостачання і вентиляція“.

Будь-яка економічна діяльність, у кінцевому підсумку, зводиться до прийняття рішень про те, що, як, скільки і для кого виробляти продукт, що задовольняє різноманітні людські потреби. Економічні суб'єкти інтуїтивно прагнуть звести свої витрати до мінімуму і отримати максимальний зиск.

Необхідність вибору обумовлена наявністю постійних суперечностей між потребами й бажаннями, з одного боку, і можливостями їх задоволення, з другого.

Від чого ж залежать рішення, що приймаються? Чи існують які-небудь закономірності, що визначають вибір економічних суб'єктів? Відповідь на ці та інші запитання дає мікроекономічний аналіз.

У зв'язку з цим важливого значення набуває підготовка висококваліфікованих фахівців, які могли би вміти в умовах виробничої діяльності за результатами аналізу економічних показників діяльності підприємства, використовуючи моделі поведінки виробника: урахувати основні економічні закони у процесі професійної діяльності; на підставі моделей поведінки споживача прогнозувати максимізацію загальної корисності та платоспроможності домашнього господарства за фактичних бюджетних обмежень; формувати й обробляти необхідну інформаційну базу щодо конкурентного середовища підприємства; за результатами аналізу законодавчих та нормативних актів України, використовуючи макроекономічні моделі, за допомогою співставлення та порівняння приймати професійні рішення, адекватні державній економічній політиці; на основі аналізу наявних економічних та природних ресурсів, використовуючи моделі альтернативних витрат, за допомогою співставлення та порівняння визначати альтернативні варіанти використання економічних ресурсів; на основі аналізу наявних споживчих благ, використовуючи класифікаційні ознаки, класифікувати та

визначати потреби суспільства; на основі аналізу макроекономічних показників, використовуючи моделі загальної економічної рівноваги, здійснювати прогноз можливих наслідків порушення макроекономічної рівноваги та їх впливу на поведінку економічних суб'єктів; використовуючи моделі абсолютних, відносин та конкурентних переваг, визначати систему можливих конкурентних переваг і пріоритетів розвитку національної економіки України.

Рейтингова система оцінки знань студентів є частиною нових технологій навчання, яка значною мірою відповідає новим соціально-правовим умовам. Вона спрямована на підвищення виховної ролі навчальної дисципліни, стимулює самостійну роботу студентів, спонукає їх до ініціативи. Рейтингова система містить в собі не тільки оцінку успішності навчання, але й активізує студентів на придбання заохочувальних балів, посилює соціально-психологічні стимули, враховує несумлінність у навчальні за допомогою штрафних балів. Одним з елементів рейтингової системи є тестовий контроль знань, умінь і навичок студентів, який дозволяє ефективно і об'єктивно оцінювати успішність студентів.

Дисципліна „Економічна теорія” є нормативною дисципліною для підготовки бакалаврів напряму підготовки – 0921 (6.060101) „Будівництво” спеціальності 6. 092 100 „Теплогазопостачання і вентиляція”.

Програма розроблена на основі:

- - ОКХ ГАЛУЗЕВИЙ СТАНДАРТ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ ПІДГОТОВКИ БАКАЛАВРА НАПРЯМУ ПІДГОТОВКИ – 0921 (6.060101) „Будівництво” спеціальності 6. 092 100 „Теплогазопостачання і вентиляція” 2004 р.
- - ОПП ГАЛУЗЕВИЙ СТАНДАРТ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ ПІДГОТОВКИ БАКАЛАВРА НАПРЯМУ – 0921 (6.060101) „Будівництво” 0921 спеціальності 6. 092 100 „Теплогазопостачання і вентиляція” 2004 р.
- - СВО ХНАМГ Навчальний план підготовки бакалавра напряму підготовки – 0921 (6.060101) „ Будівництво “ спеціальності 6. 092 100 „Теплогазопостачання і вентиляція” 2007 р.

Програма ухвалена кафедрою економічної теорії (протокол №1 від 30 серпня 2007 р.) та Вченою радою факультету Економіка і підприємництва.

1. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. 1. Мета, предмет та місце дисципліни

Мета вивчення: набуття майбутніми фахівцями глибоких економічних знань, формування у них нового економічного мислення, адекватного ринковим відносинам; формування навичок аналізувати реальні економічні процеси і приймати обґрунтовані рішення з приводу економічних проблем, пов'язаних з їх майбутньою практичною діяльністю.

Предмет вивчення у дисципліні: основоположні економічні категорії, економічні закони та принципи функціонування економічних систем; економічні відносини, господарчі механізми та дії людей, спрямовані на ефективне господарювання в умовах обмежених економічних і природних ресурсів; особливості ринкових перетворень економіки України; сучасні процеси глобалізації економічного життя. Теорія фірми та ринкова пропозиція. Витрати виробництва і ціна товару. Прибуток і його норма. Фактори, що впливають на розмір прибутку людства.

Місце дисципліни в структурно-логічній схемі підготовки фахівця

Дисципліни, що передують вивченню даної дисципліни	Дисципліни, вивчення яких спирається на дану дисципліну
Історія України Культурологія Філософія	Організація будівництва Економіка будівництва

1. 2. Інформаційний обсяг (зміст) дисципліни

Модуль   *Економічна теорія*   (3,0 / 108)

ЗМ 1. Економічний розвиток: рушійні сили та ступені.

Обов'язкові укрупнені навчальні елементи (теми)

Тема 1.1. Вступ до економічної теорії.

1. Предмет і функції економічної теорії.
2. Методи пізнання соціально-економічних процесів.

Тема 1.2. Власність та її роль в економічному розвитку.

1. Власність як економічна категорія. Типи, форми та види власності.
2. Відносини власності в Україні.

Тема 1.3. Економічна система: сутність та характеристика її основних типів.

1. Економічна система: поняття, основні її типи.
2. Особливості переходу від директивно-планової до ринкової економіки.

Формування економічної системи України.

Тема 1.4. Процес виробництва, його фактори та ефективність.

1. Процес суспільного виробництва, його фази.
2. Фактори виробництва, їх взаємодія.
3. Економічна ефективність суспільного виробництва, її показники.

Тема 1.5. Економічні потреби та економічні інтереси, їх класифікація та взаємозв'язок.

1. Економічні потреби: сутність та класифікація. Закон зростання потреб.
2. Економічні інтереси: сутність, основні види.

Тема 1.6. Основи економіки природокористування.

1. Проблема обмеженості економічних ресурсів. Крива виробничих можливостей, її графічний аналіз.
2. Закони обмеження природних ресурсів, зниження енергетичної ефективності природокористування, падіння природно - ресурсного потенціалу.

ЗМ 2. Мікроекономічний аспект економічного розвитку.

Обов'язкові укрупнені навчальні елементи (теми)

Тема 2.1. Попит та пропозиція як характеристики ринку.

1. Попит: поняття, крива, закон, фактори. Еластичність попиту, її ступені та коефіцієнти.

2. Пропозиція: поняття, крива, закон, фактори. Еластичність пропозиції, її фактори та коефіцієнти.

3. Ринкова рівновага, проблеми її сталості.

Тема 2.2. Теорія споживчого вибору.

1. Взаємозв'язок потреб і споживання. Домогосподарства як сфера споживання.

2. Корисність: гранична та загальна, їх графіки. Закон спадної граничної корисності.

3. Раціональний споживчий вибір, підходи до його визначення.

4. Ринковий попит, його формування.

Тема 2.3. Теорія фірми та ринкова пропозиція.

1. Виробнича функція, її ізокванта та ізокоста.

2. Витрати виробництва: сутність, класифікація та графічний аналіз.

3. Прибуток, норма прибутку та фактори, що впливають на їх величини.

4. Сутність, види і функції цін.

Тема 2.4. Теорія ринкових структур та ринок факторів виробництва.

1. Кількісні методи оцінки ринкових структур. Загальна характеристика основних типів ринкових структур.

2. Конкуренція: зміст, види і форми.

3. Монополія, особливості функціонування.

4. Ринок факторів виробництва і розподіл доходів. Домогосподарства як постачальники ресурсів виробництва.

Тема 2.5. Мікроекономіка суспільного сектору.

1. Суспільні блага та ефективність.

2. Зовнішні ефекти та зовнішні витрати.

ЗМ 3. Теоретичні основи макроекономіки.

Обов'язкові укрупнені навчальні елементи(теми)

Тема 3.1. Макроекономічний рівень господарювання. Національне рахівництво.

1. Макроекономічний кругообіг, його форми.
2. Система національних рахунків. Методика розрахунку основних макроекономічних показників.

Тема 3.2. Макроекономічна нестабільність: зайнятість, безробіття, інфляція.

1. Циклічний характер розвитку економіки. Економічний цикл та його фази.
2. Зайнятість, її форми. Безробіття: види, показники та соціально-економічні наслідки.
3. Інфляція: сутність, причини, види, вимір та соціально - економічні наслідки.

Тема 3.3. Макроекономічний аналіз: сукупний попит та сукупна пропозиція.

1. Сукупний попит та регулювання.
2. Сукупна пропозиція та її динаміка.
3. Макроекономічна рівновага в моделі „AD – AS”.

Тема 3.4. Економічні функції держави. Економічне зростання.

1. Фіскальна політика та її види.
2. Державний бюджет, його структура та види. Бюджетний дефіцит і державний борг.
3. Грошово-кредитна політика держави, її види. Грошовий ринок: попит на гроші, пропозиція грошей.
4. Економічне зростання та його чинники.
5. Зовнішньоекономічні зв'язки. Платіжний баланс країни, його структура.

1. 3. Освітньо-кваліфікаційні вимоги

Вміння (за рівнями сформованості) та знання	Сфери діяльності (виробнича, Соціально-виробнича, Соціально-побутова)	Функції діяльності у виробничій сфері (проектувальна, організаційна, управлінська, виконавська, технічна, інші)
Репродуктивний рівень Ураховувати основні економічні закони у процесі професійної діяльності	Виробнича	Організаційна
Алгоритмічний рівень. В умовах виробничої діяльності. <i>За результатами аналізу економічних показників діяльності підприємства, використовуючи моделі поведінки виробника:</i> - прогнозувати оптимальні витрати на виробництві та максимальні прибутки за короткотерміновий та дотерміновий періоди; - визначати ціну та обсяг виробництва в умовах конкуренції. <i>За результатами аналізу законодавчих та нормативних актів України, використовуючи макроекономічні моделі, за допомогою співставлення та порівняння</i> - приймати професійні рішення, адекватні державній економічній політиці.	Виробнича Виробнича Виробнича	Організаційна Організаційна
Алгоритмічний рівень. В умовах виробничої та побутової діяльності. <i>На основі аналізу потреб та сімейного бюджету господарств, використовуючи моделі поведінки споживача,</i> - здійснювати прогноз максимізації загальної корисності та платоспроможності домашнього господарства за фактичних бюджетних обмежень. <i>На основі аналізу наявних споживчих благ, використовуючи класифікаційні ознаки,</i> - класифікувати та визначати потреби суспільства. <i>На основі співвідношення механізмів державного та ринкового регулювання, державної та приватної власності, використовуючи класифікаційні ознаки,</i> - класифікувати та визначати типи економічних систем. <i>На основі аналізу макроекономічних показників, використовуючи моделі загальної економічної рівноваги,</i> - здійснювати прогноз можливих наслідків порушення макроекономічної рівноваги та їх впливу на поведінку економічних суб'єктів. <i>На основі аналізу показників світових ринків зовнішньоекономічної діяльності, використовуючи моделі абсолютних, відносних та конкурентних переваг,</i> - визначити систему можливих конкурентних переваг і пріоритетів розвитку національної економіки. Евристичний рівень <i>На основі аналізу наявних економічних та природних ресурсів, використовуючи моделі альтернативних витрат, за допомогою співставлення та порівняння</i> - визначати альтернативні варіанти використання економічних ресурсів.	Соціально-виробнича Соціально-виробнича Соціально-виробнича	Аналітична Проектувальна Організаційна Організаційна Аналітична Проектувальна Аналітична

1.4. Рекомендована основна навчальна література

1. Економічна теорія: політекономія / За ред. В.Д. Базилевича – К.: Знання – Прес, 2007. – 581 с.
2. Основи економічної теорії: політекономічний аспект. Підручник. / Г.Н.Климко та ін. – К.: Знання-Прес, 2002. – 615 с.
3. Основи економічної теорії: Підручник. / За ред. А.А. Чухна. – К.: Вища школа, 2001.
4. Блауг М. Экономическая мысль в ретроспективе. - М.: Наука, 1994.
5. Перехідна економіка: Підручник. / За ред. В.М.Гейця. – К.: Вища школа, 2003. – 591 с.

1.5. Анотації програми навчальної дисципліни

Економічна теорія

Мета вивчення : набуття майбутніми фахівцями глибоких економічних знань, формування у них нового економічного мислення, адекватного ринковим відносинам; формування навичок аналізувати реальні економічні процеси і приймати обґрунтовані рішення з приводу економічних проблем, пов'язаних з їх майбутньою практичною діяльністю.

Предмет дисципліни : основоположні економічні категорії, економічні закони та принципи функціонування економічних систем; економічні відносини, господарчі механізми та дії людей, спрямовані на ефективне господарювання в умовах обмежених економічних і природних ресурсів; особливості ринкових перетворень економіки України; сучасні процеси глобалізації економічного життя. Теорія фірми та ринкова пропозиція. Витрати виробництва і ціна товару. Прибуток і його норма. Фактори, що впливають на розмір прибутку

Змістовні модулі : Економічний розвиток: рушійні сили та ступені. Мікроекономічний аспект економічного розвитку. Теоретичні основи макроекономіки.

Экономическая теория

Цель изучения: приобретение будущими специалистами глубоких экономических знаний, формирование у них нового экономического мышления, адекватного рыночным отношениям, формирование навыков анализа реальных экономических процессов и принятия обоснованных решений экономических проблем, связанных с их будущей деятельностью.

Предмет дисциплины: основополагающие экономические категории, экономические законы и принципы функционирования экономических систем; экономические отношения, хозяйственный механизм и действия людей, направленные на эффективное хозяйствование в условиях ограниченных

экономических и природных ресурсов; особенности рыночных преобразований экономики Украины; современные процессы глобализации экономической жизни. Теория фирмы и рыночное предложение, Издержки производства и цена товара. Прибыль, её норма, факторы, влияющие на размер прибыли.

Модули содержания: Экономическое развитие: движущие силы и степени. Микроэкономический аспект экономического развития. Теоретические основы макроэкономики.

Economics theories

The purpose of studying: purchase by the future experts of deep economic knowledge, formation at them the new economic thinking adequate to market attitudes{relations}, formation of skills of the analysis of real economic processes and acceptances of the proved decisions of the economic problems connected with their future activity.

The content of the subject: basic economic categories, economic laws and principles of functioning of economic systems; economic attitudes{relations}, an economic mechanism and the actions of the people directed on effective managing in conditions limited economic and natural resources; features of market transformations of economy of Ukraine; modern processes of globalization of an economic life. The theory of firm and the market offer, Production costs and the price of the goods. Profit, its {her} norm {rate}, the factors influencing for the size of profit.

The modules of the content: Economic development: motive powers {forces} and degrees. Microeconomic aspect of economic development. Theoretical bases of macroeconomic.

2. РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

2.1. Структура навчальної дисципліни „Економічної теорії”

Призначення: підготовка бакалаврів	Галузь знань, напрямок підготовки, освітньо- кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів, відповідних ECTS – 3,0	Напрямок підготовки – 0921 (6.060101) „ Будівництво “	Нормативна Рік підготовки 3-ий Семестр – 5
Загальна кількість годин – 108	Спеціальність 6. 092100 ” Теплогазопостачання і вентиляція “	Аудиторні заняття: 36 год. Лекції – 18 год. Практичні заняття – 18 год.
Змістових модулів – 3	Освітньо- кваліфікаційний рівень – бакалавр	Самостійна робота – 72 год. Види підсумкового контролю: екзамен – 5 семестр.

Примітка: співвідношення кількості годин аудиторних занять і самостійної роботи становить 33 % до 67 % .

У процесі навчання студенти отримують необхідні знання під час проведення аудиторних занять: лекційних та практичних. Лекційний матеріал дає студентіві основу знань з тих, чи інших проблем економічної теорії, орієнтує студентів у різноманітті навчальної літератури. Метою практичних занять – є поточна перевірка рівня засвоєння студентами навчального матеріалу з окремих тем дисципліни, які винесені на семінари. Крім цього на практичних заняттях передбачається проведення комплексно-модульного контролю, тобто перевірка рівня засвоєння навчального матеріалу кількох тем курсу. На

практичні заняття виносяться найважливіші й найскладніші питання дисципліни. При підготовці до практичних занять потрібно передусім прочитати конспект лекцій з відповідної теми, вивчити понятійний апарат і досягнути логіку навчального матеріалу. Далі доцільно звернутися до вивчення рекомендованої літератури відповідно до певної теми.

Велике значення у процесі вивчення й закріплення знань має самостійна робота студентів, завданням самостійної роботи є також отримання більш глибоких знань, як результату вивчення додаткових літературних джерел.

Робоча програма, матеріали для проведення лекційних, практичних та розподіл часу за змістовими модулями та формами роботи розроблені відповідно до вимог кредитно-модульної системи організації навчального процесу.

2.2 Тематичний план навчальної дисципліни.

Приступаючи до вивчення дисципліни „Економічна теорія” студенти повинні познайомитися з програмою навчальної дисципліни, досягнути її структуру та основні методи й форми навчання. Уявити основні види і форми контролю знань, умінь і навичок.

Тематичний план дисципліни „Економічна теорія” складається із трьох

змістових модулів, кожен з яких включає певні навчальні елементи та питання, які розкривають закономірності розвитку суспільного виробництва, з'ясовують механізм дії економічних законів і механізм використання їх людьми у процесі господарської діяльності на макро- і мікроекономічному рівні, з'ясовують роль економічної теорії у розвитку шляхів формування соціально-орієнтованої економічної системи суспільства.

Модуль Економічна теорія

(3,0 / 108)

ЗМ 1. Економічний розвиток: рушійні сили та ступені.

Тема 1.1. Вступ до економічної теорії.

1. Предмет і функції економічної теорії. Становлення та основні етапи розвитку економічної теорії як науки. Основні питання економічної теорії. Об'єкт вивчення та функції економічної теорії.

2. Методи пізнання соціально-економічних процесів. Методологічні засади економічної теорії. Графічний аналіз, моделювання: графічне, аналітичне, табличне. Оптимізація й визначення рівноваги тощо.

Тема 1.2. Власність та її роль в економічному розвитку.

1. Власність як економічна категорія. Типи, форми та види власності. Власність як економічна категорія. Власність як юридична категорія. Суб'єкти і об'єкти власності. Вертикально-історичний підхід до класифікації власності. Горизонтально-структурний підхід до класифікації власності. Типи, форми, види власності.

2. Відносини власності в Україні. Аналіз закону України „Про власність”. Сучасні тенденції у відносинах власності.

Тема 1.3. Економічна система: сутність та характеристика її основних типів.

1. Економічна система: поняття, основні її типи. Поняття „економічна система”, її основні властивості. Структурні елементи: продуктивні сили, виробничі відносини, господарський механізм. Основні типи економічних систем.

2. Особливості переходу від директивно-планової до ринкової економіки.

Формування економічної системи України. Суперечливий характер процесу системної трансформації. Шляхи трансформації. Трансформаційний характер української економіки. .

Тема 1.4. Процес виробництва, його фактори та ефективність.

1. Процес суспільного виробництва, його фази. Суспільне виробництво, його фази, загальні риси. Матеріальне виробництво. Нематеріальне виробництво. Галузева структура суспільного виробництва.

2. Фактори виробництва, їх взаємодія. Особистий фактор виробництва. Уречевлені фактори виробництва. Екологічний фактор.

3. *Економічна ефективність суспільного виробництва, її показники.* Продуктивність праці. Фондовіддача, фондоємність. Матеріаловіддача, матеріалоємність. Інтегрований показник економічної ефективності. Соціальна ефективність суспільного виробництва, її показники.

Тема 1.5. Економічні потреби та економічні інтереси, їх класифікація та взаємозв'язок.

1. *Економічні потреби: сутність та класифікація. Закон зростання потреб.* Економічні потреби, етапи їх розвитку. Класифікація економічних потреб за суб'єктами, за характером виникнення, за засобом задоволення, за ступенем реалізації, за участю у відтворювальному процесі, за пріоритетами (за Маслоу), за можливістю задоволення. Аналіз дії закон зростання потреб.

2. *Економічні інтереси: сутність, основні види.* Об'єкти і суб'єкти економічних інтересів. Класифікація економічних інтересів за суб'єктами, за об'єктами, за ступінню усвідомлення, за засобами реалізації, за ознакою часу. Взаємодія економічних потреб та інтересів.

Тема 1.6. Основи економіки природокористування.

1. *Проблема обмеженості економічних ресурсів. Крива виробничих можливостей, її графічний аналіз.* Проблема обмеженості ресурсів і необхідність вибору. Крива виробничих можливостей, її значення у мікроаналізі. Альтернативна вартість ресурсів. Альтернативність цілей використання обмежених ресурсів, раціональність поведінки суб'єктів ринкових відносин.

2. *Закони обмеження природних ресурсів, зниження енергетичної ефективності природокористування, падіння природно-ресурсного потенціалу.*

ЗМ 2. Мікроекономічний аспект економічного розвитку.

Тема 2.1. Попит та пропозиція як характеристики ринку.

1. *Попит: поняття, крива, закон, фактори.* Еластичність попиту, її ступені та коефіцієнти. Закон попиту, функція попиту, крива попиту. Зміна попиту і зміна обсягу попиту. Цінові і нецінові фактори попиту (економічний,

алгебраїчний, графічний аналіз). Особливості взаємовпливу цін взаємозв'язаних товарів. Методичні підходи до обчислення показника еластичності. Діапазон числових значень коефіцієнта прямої цінової еластичності попиту. Ступені цінової еластичності попиту Чинники цінової еластичності попиту, особливості їх впливу. Суть абсолютно еластичного і абсолютно нееластичного попиту. Взаємозв'язок між ціною і валовим виторгом за різної еластичності. Сутність коефіцієнту еластичності попиту за доходом, параметри його значень для „нормальних” і „неякісних” товарів. Кількісні параметри еластичності для взаємозамінних і взаємодоповнювальних товарів. Практичне використання концепції „перехресної” еластичності попиту для обґрунтування цінової політики продавців (виробників) взаємозв'язаних товарів.

2. *Пропозиція: поняття, крива, закон, фактори. Еластичність пропозиції, її фактори та коефіцієнти.* Функція пропозиції, крива пропозиції. Зміна пропозиції і зміна обсягу пропозиції. Цінові і нецінові детермінанти пропозиції (економічний, алгебраїчний, графічний аналіз). Методика обчислення рівня еластичності пропозиції. Фактори, що впливають на еластичність пропозиції. Перехресна еластичність пропозиції та її вплив на стратегію товаровиробника.

3. *Ринкова рівновага, проблеми її сталості.* Взаємодія попиту й пропозиції. Поняття рівноваги, надлишку, дефіциту. Ринкова ціна і ціна рівноваги, обсяг рівноваги. Механізм встановлення ринкової рівноваги (павутиноподібна модель). Вплив зміни попиту та пропозиції на рівновагу, взаємодія змін попиту і пропозиції. Вплив податків і дотацій на ринкову рівновагу.

Тема 2.2. Теорія споживчого вибору.

1. *Взаємозв'язок потреб і споживання. Домогосподарства як сфера споживання.* Свобода вибору і суверенітет споживача. Сутність суверенітету споживача, його умови. Мотиви та результати обмеження свободи вибору споживача. Зв'язок „споживач – виробник”.

2. Корисність: гранична та загальна, їх графіки. Закон спадної граничної корисності. Поняття корисність, її особливості та спосіб досягнення.

Сукупна та гранична корисність, їх графічний аналіз. Корисність, її види та шкала. Гранична корисність, її графік. Скупна корисність: визначення, графік. Взаємозв'язок сукупної і граничної корисності. Закон спадної граничної корисності.

3. Раціональний споживчий вибір, підходи до його визначення.

Припущення в теорії споживання. Кардиналістська (кількісна) модель оптимізації споживчого вибору. Аксиоми ординалістської теорії корисності. Функція корисності, її модифікації. Криві байдужості як спеціальний інструментарій мікроекономічного аналізу. Бюджетне обмеження і можливості споживача. Бюджетна лінія, її рівняння і графічна побудова. Рівновага споживача за ординалістською концепцією. Реакція споживача на зміни його доходу і цін. Ефект доходу та ефект заміщення. Парадокс Гіф фена.

4. Ринковий попит, його формування. Ринковий попит як сума індивідуальних (означення, побудова графіку).

Тема 2.3. Теорія фірми та ринкова пропозиція.

1. Виробнича функція, її ізокванта та ізокошта. Поняття і параметри

виробничої функції. Властивості виробничої функції. Правило спадної віддачі (продуктивності) змінного фактору виробництва. Крива однакового продукту (виробничої байдужості) – ізокошта, її властивості. Карта ізоквант.

Умови комбінації (заміщення) факторів. Лінія однакових витрат – ізокошта Карта ізокошт. Оптимум товаровиробника.

2. Витрати виробництва: сутність, класифікація та графічний аналіз.

Витрати виробництва, економічний та бухгалтерський підходи до визначення. Альтернативні витрати та їхній склад. Короткострокові витрати, їх графічний, алгебраїчний та вербальний аналіз. Закон неминучого зростання граничних витрат. Постійні та змінні Витрати, їх графіки. Сукупні, середні та граничні витрати (економічний, аналітичний, графічний аналіз). Закон неминучого

зростання граничних витрат (зниження доходності). Довгострокові витрати. Концепція мінімально ефективного розміру підприємства.

3. Прибуток, норма прибутку та фактори, що впливають на їх величини. Визначення прибутку, його форми. Економічний прибуток. Бухгалтерський прибуток. Нормальний прибуток. Монопольний прибуток. Норма прибутку. Маса прибутку. Функції прибутку.

4. Сутність, види і функції цін. Ціна як економічна категорія. Оптова ціна. Роздрібна ціна. Рівноважна ціна. Монопольна ціна. Функції цін.

Тема 2.4. Теорія ринкових структур.

1. Кількісні методи оцінки ринкових структур. Загальна характеристика основних типів ринкових структур. Визначення поняття „ринкова структура”. Розуміння понять: „однорідність продукції”, „легкість входу”, „легкість виходу”, „значна доля”, „рівний доступ до інформації”. Порогова доля ринку. Індекс Лернера. Індекс Херфіндаля – Хіршмана (Н-індекс). Індекс Лінда. Проблема визначення кордонів ринку.

2. Конкуренція: зміст, види і форми. Конкуренція як складова ринкового механізму. Основне завдання конкуренції. Умови конкуренції. Функції конкуренції. Досконала й недосконала конкуренція.

3. Монополія, особливості функціонування. Модель „чистої” монополії та її основні ознаки. Характеристика ринку чистої монополії. Одночасний вибір монополістом ціни та обсягу виробництва. Вплив на поведінку монополіста цінової еластичності попиту. Правило максимізації прибутку. Цінова дискримінація: поняття, умови, різновиди. Економічні наслідки монополізму.

4. Ринок факторів виробництва і розподіл доходів. Домогосподарства як постачальники ресурсів виробництва. Ринки факторів виробництва. Функції ринків ресурсів в економіці. Утворення похідного попиту. Попит на товари та попит на фактори виробництва. Ринки факторів виробництва, їх функції в економіці. Ціноутворення на ринку ресурсів. Праця як фактор виробництва, її мобільність. Ринок капіталу. Ринок природних ресурсів.

Тема 2.5. Мікроекономіка суспільного сектору.

1. Суспільні блага та ефективність. Споживчі властивості суспільних благ: Загальнодоступність, неконкурентність, невиключеність. Проблеми регулювання виробництва і споживання суспільних благ.

2. Зовнішні ефекти та зовнішні витрати. Негативні та позитивні зовнішні ефекти. Негативні зовнішні ефекти , їх види. Види позитивних екстерналій. Методи державного регулювання зовнішніх ефектів.

ЗМ 3. Теоретичні основи макроекономіки.

Тема 3.1. Макроекономічний рівень господарювання. Національне рахівництво.

1. Макроекономічний кругообіг, його форми. Економічний кругообіг в умовах чистого ринку. Структура моделі економічного кругообігу. Взаємодія між домогосподарствами і підприємствами на ринку ресурсів та на ринку продуктів. Роль фінансових посередників в економічному кругообігу.

2. Система національних рахунків. Методика розрахунку основних макроекономічних показників. Система національних рахунків як нормативна база макроекономічного рахівництва. Методологічні принципи побудови системи національних рахунків. Основні макроекономічні показники. Валовий випуск та валовий внутрішній продукт (ВВП). Методи обчислення ВВП: виробничий, кінцевого використання, розподільчий. Валовий національний дохід та валовий національний дохід наявний. Макроекономічні показники на чистій основі. Номінальний та реальний ВВП. Поточні та постійні ціни. Індекс цін (дефлятор ВВП). Інфлювання та дефліювання ВВП. Визначення зміни реального ВВП при стабільних цінах та в умовах інфляції.

Сутність показника чистий економічний добробут.

Тема 3.2. Макроекономічна нестабільність: безробіття, інфляція.

1. Циклічний характер розвитку економіки. Економічний цикл та його фази. Циклічність як форма економічного розвитку. Сутність та структура економічного циклу. Види економічних циклів. Індикатори циклічних коливань.

2. *Зайнятість, її форми. Безробіття: види, показники та соціально-економічні наслідки.* Зайнятість і безробіття. Неповна зайнятість та рівень безробіття. Види безробіття: фрикційне, структурне, циклічне. Повна зайнятість, природне безробіття та потенційний ВВП. Закон Оукена та втрати економіки від циклічного безробіття.

3. *Інфляція: сутність, причини, види, вимір та соціально-економічні наслідки.* Інфляція та її наслідки. Темп інфляції та його обчислення. Види інфляції залежно від її темпів. Інфляція попиту та інфляція витрат, очікувана та неочікувана інфляція. Стагфляція. Основні соціально-економічні наслідки інфляції.

Тема 3.3. Макроекономічний аналіз: сукупний попит та сукупна пропозиція.

1. *Сукупний попит: поняття та регулювання.* Сукупний попит. Сутність сукупного попиту та його відмінність від однотоварного попиту. Крива сукупного попиту. Цінові чинники сукупного попиту. Нецінові чинники сукупного попиту та вплив їх на його криву.

2. *Сукупна пропозиція та її динаміка.* Сукупна пропозиція. Сутність сукупної пропозиції. Класична модель сукупної пропозиції і виробнича функція. Крива сукупної пропозиції в довгостроковому періоді. Кейнсіанська модель сукупної пропозиції. Крива сукупної пропозиції в короткостроковому періоді. Зміна цін і реального ВВП на різних ділянках короткострокової кривої сукупної пропозиції. Нецінові чинники сукупної пропозиції.

3. *Макроекономічна рівновага в моделі „AD – AS”.* Сукупний попит — сукупна пропозиція як модель економічної рівноваги. Довгострокова та короткострокова рівновага. Порушення подвійної рівноваги сукупним попитом та механізм її відновлення. Порушення подвійної рівноваги сукупною пропозицією та механізм її відновлення.

Тема 3.4. Економічні функції держави.

1. *Фіскальна політика та її види.* Держава в економічному кругообігу. Модель економічного кругообігу в умовах змішаної економіки. Відносини

держави з іншими суб'єктами економічного кругообігу. Вплив держави на економічний кругообіг. Дискреційна фінансова політика. Стимульовальна та стримувальна фінансова політика. Мультиплікатор податків. Мультиплікативний вплив державних закупівель і чистих податків на реальний ВВП. Мультиплікатор збалансованого бюджету. Автоматична фінансова політика. Автоматичні чисті податки як вмонтовані стабілізатори. Стабілізаційний вплив на економіку автоматичної фінансової політики в умовах падіння та зростання виробництва. Крива Лаффера про залежність між податковими ставками і податковими надходженнями до бюджету.

2. Державний бюджет, його структура та види. Бюджетний дефіцит і державний борг. Фінансова політика та державний бюджет. Вплив фінансової політики та циклічних коливань на державний бюджет. Фактичне, потенційне та циклічне бюджетне сальдо. Оцінка бюджетної політики в умовах повної та неповної зайнятості. Суперечність між стабілізаційною та бюджетною функціями фінансової політики. Концепції збалансування державного бюджету. Джерела дефіцитного фінансування. Державний борг та ефекти витіснення. Емісійне фінансування бюджетного дефіциту та його наслідки.

3. Грошово-кредитна політика держави, її види. Грошовий ринок: попит на гроші, пропозиція грошей. Механізм функціонування грошового ринку. Грошова пропозиція та грошові агрегати. Графік грошової пропозиції. Попит на гроші для угод, попит на гроші як активи та їх графічна інтерпретація. Модель грошового ринку. Порушення та відновлення рівноваги на грошовому ринку. Грошова пропозиція з урахуванням депозитних та готівкових грошей. Грошова база, грошовий мультиплікатор і грошова пропозиція. Грошово-кредитне регулювання економіки. Монетаристська теорія як теоретична база монетарної політики.

4. Економічне зростання та його чинники. Фактори економічного зростання. Виробнича функція. Трансформація виробничих факторів у продукт. Економічне зростання на основі моделі AD—AS і кривої виробничих можливостей. Модель економічного зростання Солоу. Основні передумови моделі. Вплив запасу капіталу на економічне зростання. Стійкий рівень

капіталоозброєності. Золоте правило нагромадження як критерій максимізації рівня споживання. Вплив приросту населення на економічне зростання. Вплив технічного прогресу на економічне зростання. Висновки моделі Солоу.

5. Зовнішньоекономічні зв'язки. Платіжний баланс країни, його структура. Теорії торгівлі. Види зовнішньоекономічної політики. Вплив зовнішньої торгівлі на ВВП. Економічна рівновага в умовах відкритої економіки. Валютний курс. Форми котирування валютного курсу. Види валютного курсу залежно від режиму його формування. Односторонній та багатосторонній валютний курс, номінальний та реальний валютний курс. Паритет купівельної спроможності. Попит і пропозиція як чинники валютного курсу. Зв'язок валютного курсу з платіжним балансом. Платіжний баланс. Рахунок поточних операцій та його складові. Рахунок капітальних операцій та його зміст. Сутність та роль автономної статті «Помилки та упущення». Резервні активи як регулююча стаття платіжного балансу. Модель платіжного балансу.

2.3. Розподіл часу за напрямками, видами і формами навчальної роботи, модулями і змістовими модулями.

Запропонований розподіл обсягу навчальної роботи студента денної форми навчання за напрямками, видами, формами навчальної роботи та часу за модулями і змістовими модулями відповідає навчальним планам підготовки бакалаврів за напрямом підготовки – 0921 (6. 060101) „Будівництво“ спеціальність 6. 092 100 „Теплогазопостачання і вентиляція “.

Таблиця 2.3.1. Розподіл обсягу навчальної роботи студента за напрямками та видами навчальної роботи (за робочими навчальними планами денної форми навчання)

Спеціальність, спеціалізація (шифр, аббревіатура)	Всього, кредит / годин	Семестр(и)	Години								Екзамен (семестр)	Залік (семестр)
			Аудиторні	У тому числі			Самостійна робота	У тому числі				
				Лекції	Практичні, семінари	Лабораторні		Контр. роб.	КП/КР	РГР		
Напрямок підготовки 0921 (6.060101) „Будівництво” спеціальність 6.092100 „ТГВ”	3,0 108	5	36	18	18	-	72	-	-	-	5	-

Таблиця 2.3.2. Розподіл часу за змістовими модулями.

Модулі (семестри) та змістові модулі	Всього, кредит / годин	Форми навчальної роботи				
		Лекц.	Сем., пр.	СРС	Інд. робота	Підсумк. контроль
ЗМ 1. Економічний розвиток: рушійні сили та ступені.	1,0 / 36	4	4	28	-	-
ЗМ 2. Мікроекономічний аспект економічного розвитку.	1,0 / 36	6	8	22	-	-
ЗМ 3. Теоретичні аспекти макроекономіки.	1,0 / 36	8	6	22	-	-
РАЗОМ	3,0 / 108	18	18	72	-	-

Таблиці 2.3.3. Розподіл часу лекційного курсу (денна форма навчання).

Зміст	Кількість годин за напрямом (шифр, аббревіатура)
	0921 (6.060101) „Будівництво” спеціальність 6.092100 „ТГВ”
1	2
ЗМ 1. <u>Економічний розвиток: рушійні сили та ступені.</u>	4
1.1. Вступ до економічної теорії.	0,5
1.2. Власність як економічна категорія.	0,5
1.3. Економічна система: сутність та характеристика основних типів.	1
1.4. Процес виробництва, його фактори та ефективність.	1
1.5. Економічні потреби та економічні інтереси, їх взаємозв'язок.	1
1.6. Основи економіки природокористування.	-
ЗМ 2. <u>Мікроекономічний аспект економічного розвитку.</u>	6
2.1. Попит та пропозиція як характеристики ринку.	2
2.2. Теорія споживчого вибору.	1
2.3. Теорія фірми та ринкова пропозиція.	1
2.4. Теорія ринкових структур.	1
2.5. Мікроекономіка суспільного сектору.	1
ЗМ 3. <u>Теоретичні основи макроекономіки.</u>	8
3.1. Макроекономічний рівень господарювання. Національне рахівництво.	2
3.2. Макроекономічна нестабільність: безробіття та інфляція.	2
3.3. Макроекономічний аналіз: сукупний попит та сукупна пропозиція.	2
3.4. Економічні функції держави.	2
3.5. Зовнішньоекономічні зв'язки.	
РАЗОМ	18

Таблиця 2.3.4. Розподілу часу практичних занять (денна форма навчання).

Зміст	Кількість годин за напрямом (шифр, аббревіатура) 0921 (6.060101) „Будівництво” спеціальність 6.092100 „ТГВ”
ЗМ 1. <u>Економічний розвиток: рушійні сили та ступені.</u>	4
1.1. Вступ до економічної теорії.	0,5
1.2. Власність як економічна категорія.	0,5
1.3. Економічна система: сутність та характеристика основних типів.	1
1.4. Процес виробництва, його фактори та ефективність.	1
1.5. Економічні потреби та економічні інтереси, їх взаємозв'язок.	0,5
1.6. Основи економіки природокористування.	0,5
ЗМ 2. <u>Мікроекономічний аспект економічного розвитку.</u>	8
2.1. Попит та пропозиція як характеристики ринку.	2
2.2. Теорія споживчого вибору.	2
2.3. Теорія фірми та ринкова пропозиція.	2
2.4. Теорія ринкових структур.	1
2.5. Мікроекономіка суспільного сектору.	1
ЗМ 3. <u>Теоретичні основи макроекономіки.</u>	6
3.1. Макроекономічний рівень господарювання. Національне рахівництво.	2
3.2. Макроекономічна нестабільність: безробіття та інфляція.	1
3.3. Макроекономічний аналіз: сукупний попит та сукупна пропозиція.	1
3.4. Економічні функції держави.	1
3.5. Зовнішньоекономічні зв'язки.	1
РАЗОМ	18

2.4. Організація самостійної роботи студентів.

У процесі опанування модуля „Економічна теорія” окрім лекційних та практичних занять (які є аудиторною роботою) значна роль належить самостійній роботі студентів. Самостійна робота розрахована на формування практичних навичок у роботі студентів зі спеціальною літературою, орієнтування їх на інтенсивну роботу, критичне осмислення здобутих знань і глибоке вивчення теоретичних і практичних проблем економічного аналізу. Значною є роль самостійної роботи студентів у підготовці до поточного і підсумкового контролю знань й умінь.

На самостійну роботу відповідно навчальним планам підготовки бакалаврів денної форми навчання за напрямом підготовки: 0921 (6.060101) – „Будівництво“ спеціальність: 6. 092100 „Теплогазопостачання і вентиляція “ припадає 72 години. У таблиці 2.4.1. подано розподіл часу самостійної роботи за змістовими модулями та формами роботи.

Таблиця 2.4.1. Розподіл часу самостійної роботи за її формами

Форми самостійної роботи (за змістовими модулями)	Години	Форма звіту
1	2	3
ЗМ 1. <u>Економічний розвиток: рушійні сили та ступені.</u>	28	
1. Огляд основної та додаткової літератури	6	Конспект
2. Вивчення понятійного апарату змістового модулю	6	Конспект
3. Самостійна підготовка питання: „Основи економіки природокористування”	10	Текст і презентація реферату
4. Підготовка до поточного тестування	6	Відповіді у зошиті для практичних занять
ЗМ 2. <u>Мікроекономічний аспект економічного розвитку.</u>	22	
1. Огляд основної та додаткової літератури	2	Конспект
2. Вивчення понятійного апарату змістового модулю	2	Конспект
3. Розв’язання типових задач	4	Рішення у зошиті для практичних занять
4. Самостійна підготовка питань: „Моделювання поведінки споживача” та „Мікроекономіка суспільного сектору”	6	Текст і презентація реферату
4. Розгляд контрольних запитань і прикладів тестових завдань	2	Відповіді у зошиті для практичних занять
5. Підготовка до поточного тестування.	2	Відповіді у зошиті для практичних занять

Продовження табл

1	2	3
6.Підготовка до контрольної роботи за змістовим модулем (рішення задач).	4	Рішення задач у зошиті для практичних занять
ЗМ 3. <u>Теоретичні основи макроекономіки.</u>	22	
1.Огляд основної та додаткової літератури	4	Конспект
2.Вивчення понятійного апарату змістового модулю	4	Конспект
3.Розв'язання типових задач	4	Рішення у зошиті для практичних занять
4.Самостійна підготовка питань:	6	Текст і презентація реферату
5.Підготовка до поточного тестування	4	Відповіді у зошиті для практичних занять
РАЗОМ	72	

2.5. Засоби контролю та структура залікового кредиту

МОДУЛЬ „Економічна теорія”. Поточний контроль зі змістових модулів	
ЗМ 1. Економічний розвиток: рушійні сили та ступені.	10 %
ЗМ 2. Мікроекономічний аспект економічного розвитку.	25 %
ЗМ 3. Теоретичні основи макроекономіки.	25 %
Підсумковий контроль	
Письмовий екзамен за білетами, які включають два теоретичні питання і задачу.	40 %
Усього за модулем	100%

2.6. Порядок та критерії оцінювання знань, умінь і навичок студентів.

Педагогічний контроль є обов'язковим елементом навчання як складової процесів освіти, пізнання. Контроль – це система перевірки і оцінювання результатів навчання, тобто контроль знань, умінь і навичок студентів як результату вивчення модуля „Економічна теорія”. Практика і чисельні наукові дослідження підтверджують стимулюючу роль різноманітних видів контролю у мотиваційній поведінці студентів.

Для визначення рівня знань, умінь і навичок студентів при вивченні модуля „Економічна теорія” використовуються наступні форми і методи контролю:

■ Поточний контроль за результатами вивчення кожного змістового модуля передбачає виявлення рівня засвоєння студентом лекційного матеріалу і вміння використовувати його для вирішення практичної ситуації, приводиться у вигляді письмової роботи, яка передбачає тестування і розв'язання задач: (приклад завдання поточного контролю див. Додаток 1).

■ Оцінювання роботи студентів на семінарських заняттях, передбачає оцінку систематичності та активності роботи студента при обговоренні питань тієї чи іншої теми, активність при виконанні індивідуальних завдань (наприклад, підготовка реферату).

■ Підсумковий контроль. За умовами кредитно-модульної системи організації навчального процесу до підсумкового контролю допускаються студенти, що набрали у сумі за змістовими модулями більше ніж 30% балів від загальної їх кількості в цілому з модуля, або більше 50 % балів з поточного контролю за усіма змістовими модулями. Підсумковий контроль здійснюється за екзаменаційними білетами у письмовій формі у п'ятому семестрі (приклад екзаменаційного білету див. Додаток 2).

Одним з елементів рейтингової системи є тестовий контроль знань, умінь і навичок студентів, який дозволяє ефективно і об'єктивно оцінювати успішність студентів є тестовий контроль.

Тестовий контроль знань, умінь і навичок студентів, який активно використовується у навчальному процесі, дозволяє ефективно й об'єктивно оцінювати успішність студентів. Критерії оцінювання тестових завдань залежать від їх типу. *Тест-завдання закритої форми різняться за принципами побудови і відповідно мають і різні оцінювальні бали.* Прості альтернативні тест-завдання оцінюються 1 бал. Тест-завдання з простим множинним вибором за принципом класифікації оцінюються в 2 бали. Тестові завдання з множинним вибором за принципом кумуляції оцінюються в 2 бали. Тестові завдання з множинним вибором за принципом циклічності оцінюються в 2 бали. Тестові завдання за принципом подвійної альтернативи оцінюються в 2 бали. Тестові завдання на відповідність (на асоціативні зв'язки) дають можливість установити знання фактів, взаємозв'язків і знання термінології, позначень, методик тощо. Оцінюються в 2 бали одна правильна відповідь. Тестові завдання на порівняння і протиставлення (на аналіз взаємозв'язку оцінюються в 5 балів. Тестові завдання, побудовані за принципом запитань із множинними відповідями. Тестові завдання з множинними відповідями „правильно-неправильно” оцінюються в 5 балів.

Тестові завдання на визначення причинної залежності оцінюються такі тест завдання в 5 балів.

Тест-задачи передбачають перевірку навиків практичного застосування теоретичних знань, вміння робити економічні висновки й прогнози щодо діяльності економічних суб'єктів у певних виробничих ситуаціях. Оцінюються такі тест-завдання в 5 балів.

Графічні завдання передбачають перевірку навиків графічного мислення та вміння образно представляти ту чи іншу вербальну ситуацію. Оцінюються залежно від складності завдання (графіку) від 3 до 7 балів.

Тестові завдання відкритого типу передбачають вільні відповіді. Оцінюються – в 1 бал - одне правильно вставлене слово, позначення, показник тощо. При написанні формул 3—5 балів в залежності від складності формул.

Розв'язання задач передбачає перевірку навиків практичного застосування теоретичних знань, уміння робити економічні висновки та прогнози щодо діяльності економічних суб'єктів в певних виробничих ситуаціях. Оцінюються такі завдання від 5 до 10 балів, в залежності від складності задачі.

Отримані при вимірюванні різними методами оцінки, бали, відсотки складають врешті комплексну (підсумкову) оцінку, яка враховує також й систему заохочувальних і штрафних балів, що отримав студент протягом семестру. Заохочувальні бали нараховуються за участь в олімпіадах різних рівнів, конкурсах студентських робіт, за доповіді на наукових конференціях, за активність студентів на заняттях і т. ін. Штрафні бали нараховуються за несвоєчасне виконання різних типів завдань (реферати, курсові роботи тощо), за пропуски аудиторних занять та не підготовку до них. Заохочувальні й штрафні бали без сумніву вносять елемент „суб'єктивності” в оцінку знань, тому вони не повинні перевищувати 10% - 5% (краще 1-5%) від теоретично можливого рейтингу з модуля (дисципліни). У процесі визначення підсумкової оцінки недоліки одного методу вимірювання нівелюються позитивними якостями іншого, і суб'єктивна в принципі оцінка наближається до об'єктивних критеріїв.

Результати тестування, виконання тематичних робіт, розв'язання задач, заохочувальні та штрафні бали перераховуються відповідно до системи оцінювання, які подані у таблиці 2.6.1.

Таблиця 2.6.1. Шкала перерахування оцінок результатів навчання у різних системах оцінювання

% набраних балів	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою
більше 90 – 100 включно	Відмінно	A
більше 80 – 90 включно	Добре	B
більше 70 – 80 включно		C
більше 70 – 60 включно	Задовільно	D
більше 60 – 50 включно		E
більше 25 – 50 включно	Незадовільно з можливістю повторного складання	FX
від 0 до 25 включно	Незадовільно з обов'язковим повторним курсом	F

* З можливістю повторного складання

** З обов'язковим повторним курсом

2.7. Інформаційно-методичне забезпечення

Бібліографічні описи, Інтернет адреси	ЗМ, де застосовується
1. Рекомендована основна навчальна література (підручники, навчальні посібники, інші видання)	
1. Базилевич В.Д. Економічна теорія: політекономія / За ред. В.Д. Базилевича – К.: Вища школа, 2003.	1 – 3
2. Основи економічної теорії: політекономічний аспект. Підручник /Г.Н.Климко та ін. – К.: Вища школа, 2004.	1 – 3
3. Основи економічної теорії: Підручник / За ред. А.А. Чухна. – К.: Вища школа, 2001.	1 – 3
4. Політична економія: Навч. посібник / За ред. К.Т. Кривенка. – К.: КНЕУ, 2005. - 508 с.	1 – 3
2. Додаткові джерела (довідники, нормативні видання, сайти Інтернет тощо)	
1. Основи економічної теорії: Підручник у 2-х книгах / За ред. Ю.В.Ніколенка. – К.: Либідь, 1998.	1 – 3
2. Базилевич В.Д., Базилевич К.С., Баластрик Л.О. Макроекономіка: Підручник / За ред. В.Д. Базилевича. – К.: Знання, 2004. – 851с. – (Класичний університетський підручник).	ЗМ 3
3. Мікроекономіка: Підручник / за ред. В.Д. Базилевича. – К.: Знання, 2007. – 677с. – (Класичний університетський підручник).	ЗМ 2
4. Перехідна економіка : Підручник / за ред. В.М. Гейця. – К., 2003.	ЗМ 1
Нуреев Р.М. Курс микроэкономики: Учебник для вузов, -- 2-е изд., зим. – М.: Норма, 2005. – 560 с.	ЗМ 2
Тарасевич Л.С. Макроекономика. – М.: Юрайт-Издат, 2003. – 650 с.	ЗМ 3
3. Методичне забезпечення (реєстр методичних вказівок, інструкцій до лабораторних робіт, планів семінарських занять, комп'ютерних програм, відео-аудіо-матеріалів, плакатів тощо)	

Продовження табл.

1	2
1. Тимофієва С.Б. Методичні вказівки, плани семінарських занять та матеріали для організації самостійної роботи з модуля „Економічна теорія” (для студентів спеціальності 6. 092100 „Теплогазопостачання і вентиляція”).—Харків: ХНАМГ, 2007 – 63с.	1 – 3
4. Ресурси інтернет	
Цифровий репозиторій ХНАМГ: http:// eprints. ksame. kharkov. ua.	1 – 3
5. http://www.bank.gov.ua	2 – 3
6. http://www.kmu.gov.ua	1 – 3
7. http://www.me.gov.ua	1 – 3
8. http://www.minfin.gov.ua	2 – 3
9. http://www.ssmc.gov.ua	2 – 3
10. http://www.ukrstat.gov.ua	1 – 3
11. http://www.worldbank.org.ru	2 – 3

2.8. Додатки

Додаток 1.

Модуль „Економічна теорія”. Завдання поточного контролю за ЗМ 1.2. „Мікроекономічний аспект розвитку економіки”.

для студентів напрямів підготовки: 0921 – „Будівництво“

спеціальність: 6. 092100 „Теплогазопостачання і вентиляція “

ВАРІАНТ 1.

I. Виберіть правильну відповідь.

1.Продукт має корисність, якщо він :

А. Відображує закон попиту.

Б. Є доступним за ціною для споживача.

В. Потребує зростаючої кількості ресурсів для виробництва.

Г. Здатний задовольнити будь-яку потребу споживача.

2. Якщо попит падає, крива попиту зсувається :

А. Ліворуч донизу.

Б. За годинниковою стрілкою.

В. Догори праворуч.

Г. Проти годинникової стрілки.

3. Еластичність попиту за доходом залежить від :

А. Ціни товару

Б. Смаків споживача

В. Рівня грошового доходу споживача

Г. Пропозиції певного товару

4. При зростанні обсягів виробництва ізокванта буде пересуватися :

А. Вгору праворуч

Б. Вниз праворуч

В. Вгору ліворуч

Г. Вниз ліворуч

5. Яка з наступних кривих ніколи не прийме U – образної форми :

А. AVC

Б. MC

В. AFC

Г. ATC

Д. LATC

6. Цінова дискримінація – це :

А. Продаж за різними цінами однієї і тієї ж продукції різним покупцям

Б. Дискримінація в оплаті праці робітників

В. Підвищення ціни на товар більш високої якості

Г. Експлуатація за рахунок встановлення більш високих цін на споживчі товари

7. Попит на ресурси залежить від :

А. Ціни продукту, який вироблено за допомогою даного ресурсу

Б. Цін ресурсів-замінників

В. Цін взаємодоповнюючих ресурсів

Г. Цін даного ресурсу

Д. Усі перелічені відповіді вірні

II. Тест – задачі

1. У короткостроковому періоді фірма виробляє 500 одиниць продукції. Якщо середні змінні витрати становлять 2 грошові одиниці, а середні постійні 0,5 грошових одиниць, то загальні витрати становлять :

- А. 2,5 грош. один.
- Б. 1250 грош. один.
- В. 750 грош. один.
- Г. 1100 грош. один.
- Д. Неможливо визначити за наявних даних.

2. У першому році рівень цін сталий і номінальна процентна ставка становила 6% на рік. У другому році темп інфляції становив 3%, а реальна процентна ставка не змінилась.

Якою є номінальна ставка проценту в другому році?

- А. Незмінною
- Б. Знизилась на 3%
- В. Знизилась на 6%
- Г. Зросла на 3%

III. Заповніть пропуски у визначеннях правильними словами та формулами

1. За якою формулою визначається коефіцієнт еластичності попиту за ціною, якщо задано функцію попиту _____.
2. Виробнича функція – це залежність кількості _____, яку може виробити фірма, від _____ витрат ресурсів.
3. Ринкова структура, що характеризується великою кількістю дрібних фірм, однорідною продукцією, вільним входом і виходом з ринку, рівним доступом до інформації має назву _____

IV. Побудуйте графік:

1. Впливу введення податків на стан рівноваги на ринку певного товару.

V. Розв'язати задачі.

1. Попит та пропозицію на ринку певного товару задано аналітично: $Q_D = 10 - p$; $Q_S = 2p - 5$. Визначте рівноважні ціну й обсяг продажу. Припустимо, по товарний податок, який сплачує виробник ($T = 1,5$ гр. од.). Визначити ціни брутто та нетто, обсяг продажу, розмір податкових надходжень та долі в них споживача та виробника.

2. Постійні витрати фірми складають 20 грош. од., змінні наведено у таблиці.

Визначити загальні, середні (постійні, змінні, загальні) та граничні витрати.

Побудуйте та проаналізуйте графіки постійних, змінних та граничних витрат.

Таблиця

Обсяг виробництва (одиниць)	1	2	3	4	5	6	7
Змінні витрати (грош. од.)	5	10	18	28	40	54	77

Додаток 2.

ХНАМГ

(назва навчального закладу)

Спеціальність : **ТГВ**

Семестр 5

Навчальний предмет: **Економічна теорія****Екзаменаційний білет № 1**

1. Споживчий вибір і формування ринкового попиту. Методика визначення ринкового попиту.

2. Державний бюджет, його структура та типи.

3. Розв'язати задачі.

Задача 1. ВВП гіпотетичної економіки становить 7500 грошових одиниць.

Визначити величини ЧВП, НД, валових та чистих інвестицій, якщо

споживчі витрати 2300 гр. од., Державні витрати 1100 гр. од., чистий експорт 105 гр. од., амортизація 180 гр. од., імпорт 85 гр. од., непрямі податки 180 гр. од. Якими є темпи зростання ВВП, якщо ВВП попереднього року становив 7300 грошових одиниць?

Задача 2. Знайдіть і прокоментуйте коефіцієнт еластичності пропозиції, якщо рівняння пропозиції: $Q_s = 3p - 4$; $p = 2$.

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

Програма і робоча програма навчальної дисципліни „Економічна теорія ”
для студентів 3 курсу денної форми навчання напрям підготовки – 0921
(6.060101) „Будівництво “ спеціальність 6.092100 „Теплогазопостачання і
вентиляція “

Укладач: Світлана Борисівна Тимофієва

Пан 2009, поз. 497Р

Підп. до друку 30.06.2009	Формат 60 x84/1/16	Папір офісний
Друк на ризографі.	Умовн.-друк. арк. 2,1	Обл.-вид.арк. 2,4
Замовл. № 4913	Тираж 10 прим.	

61002, Харків, вул.. Революції, 12

Сектор оперативної поліграфії ЦНІТ ХНАМГ

61002, Харків, вул.. Революції, 12